Statsforvalteren i Innlandet

Vår dato: 19.08.2021
Vår ref: 2021/7791
Deres dato: 05.07.2021
Deres ref:

Odd Herleik Nylund
Tangnesvegen 13
2340 Løten

Saksbehandler, innvalgstelefon
Linnea Karoline Vereide, 61266062

Smoldalen naturreservat – Avslag på søknad om å sette opp en lafta koie

Statsforvalteren i Innlandet gir Odd Herleik Nylund avslag på søknad om å sett opp en lafta koie/bu i Smoldalen naturreservat, med hjemmel i § 3 punkt 3 i verneforskriften til Smoldalen naturreservat. Dette begrunnes med at tiltaket strider med verneformålet og at tiltaket kan skape uheldig presedens.

Søknad og bakgrunn
Vi viser til deres søknad av 7. juli 2021 angående tillatelse til å sette opp ei koie/laftebu i Smoldalen naturreservat i Trysil kommune.

Søker opplyser at Smoldalen var opprinnelig brukt som to seter av to gårder som lå i Nybergsund i Trysil. Senere ble det fast bosetting i Smoldalen. I 1858 flyttet søkers oldefar sammen med sin kone og bosatte seg på den øverste setra, og senere ble det fast bosetting på den nedre setra. Med tiden ble det satt opp mange hus til forskjellig bruk på setra. Det bodde folk i Smoldalen i nesten 100 år fram til 1956. Etter det kjøpte Statskog begge eiendommene og alle husene ble tatt ned og solgt.

Senere ble det opprettet naturreservat i området rundt Smoldalen. Dette ble gjort for å ta vare på den gamle skogen som finnes her, men området hvor husene stod og jordene lå, gror igjen. Dette området skjuler mye av kulturen som finnes i Smoldaen og søker er opptatt av å prøve å holde den kulturen i hevd.

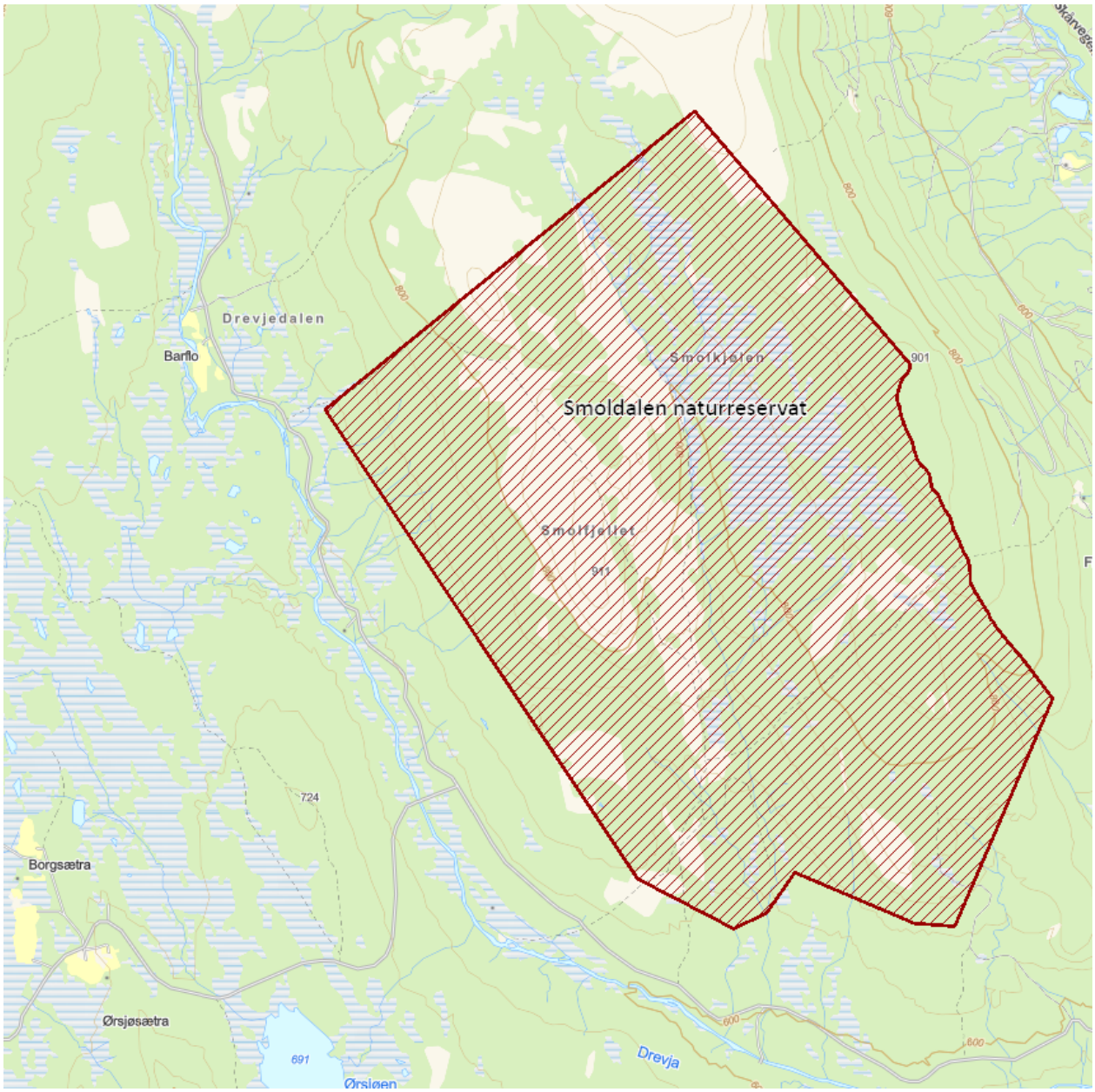
Det søkes derfor om å få sette om en laftet koie på 3 x 4 meter i Smoldalen naturreservat i samråd med Statskog. Koia vil stå på Statskogs eiendom og stå ulåst slik at alle kan benytte den. Inni koia vil det bli satt opp en tavle som viser noe av historien og kulturen som er knyttet til Smoldalen.

Søker foreslår at koia bør stå på en av de plassene hvor det før stod hus, og foreslår to ulike plasser:

1. Der sommerstua stod før. Her står det rester etter en grunnmur og et lite kjellerhull. Her er det trolig litt kronglete å få satt opp koia pga. planering og småbjørker som står rundt.

2. Fjøsbakken hvor sommerfjøset stod før. Her er det en slett gressbakke og ingen trær, og koia vil da ligge litt høyere i terrenget med fin utsikt. I tillegg går stien som går fra Stigen forbi Flosetra og ned til Floden også her.

Søker har vert i kontakt med Statskog, som er positiv til tiltaket og vil bidra med hjelp og støtte til prosjektet, også økonomisk.

Rød skravering = Smoldalen naturreservat, Trysil kommune. (InnlandsGis).

Lovgrunnlag

Smoldalen naturreservat ble opprettet 9. juli 1993 og utvidet den 2. september 2005. Formålet med fredningen er å bevare et spesielt naturskogområde med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Av spesielle kvaliteter har området en god del gammel skog med et rikt artsmangfold, arealer med urskogpreg og tilnærmet urørt skog.

Området har mange forskjellige granskogtyper og en interessant fordeling av gran- og furuskog som skyldes variasjon i løsmasser og vanntilgang.

I henhold til verneforskriften § 3 punkt 1, er vegetasjonen, herunder døde busker og trær, fredet mot skade og ødeleggelse. Videre er dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, fredet mot skade og ødeleggelse, jf. § 3 punkt 2.

Det er i henhold til § 3 punkt 3 ikke tillatt å iverksette tiltak som kan endre naturmiljøet, som f.eks. oppføring av bygninger.

Gjennomgangen av verneforskriften viser at det ikke er noen spesifikk hjemmel til tiltaket som er omsøkt. Tiltaket må derfor vurderes etter naturmangfoldloven (nml.) § 48 hvor forvaltningsmyndigheten etter første ledd første alternativ kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig.

Ifølge nml. § 7 skal prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet og vurderingen skal fremgå av beslutningen.

Statsforvalterens vurdering
I nml. § 8 heter det blant annet at offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig skal bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Områdets naturverdier ble dokumentert i forbindelse med utvidelsen av verneområdet i 2005. Deretter har vi ikke nyere artsregistreringer, men enkelte artsfunn er lagt inn i Artsobservasjoner. Det finnes mange rødlistede arter knyttet til gammel barskog og død ved her, som for eksempel de sårbare lav- og soppartene sibirkjuke, taigakjuke, fjellgrankjuke, taiganål og trollsotbeger, samt de nær truа sopp- og lavartene svartsonekjuke, taigapiggskinn, rosenkjuke, rynkeskinn, blanknål, sukkernål, rustdoggnål, tyrikjuke og furuplett. I tillegg er den nært truede sommerfuglarten gråpudret taigafly registrert her. Statsforvalteren vurderer dermed at kunnskapsgrunnlaget er godt, jf. nml. § 8.

Et naturreservat er den strengeste verneformen med hjemmel i naturmangfoldloven. Denne verneformen brukes for å sikre urørt eller tilnærmet urørt natur eller spesielle naturtyper som det er knyttet internasjonale, nasjonale eller regionale verneverdier til. Utviklingen i naturreservatet skal være mest mulig naturstyrt. Oppføring av nye bygninger vil i utgangspunktet være i strid med disse overordnede målsettingene. Selv om tiltaket isolert sett ikke vil påvirke verneverdiene der den eventuelt ville blitt plassert, må tiltaket ses i en større sammenheng med verneformålet og verneverdiene i reservatet. Dette inngår i vurderingen av om vilkårene i nml. § 48 er oppfylt.

Nml. § 48 åpner for at forvaltningsmyndigheten kan gi dispensasjon i tre alternative tilfeller. Alternativet som kommer til anvendelse i denne saken, er bestemmelsen om at forvaltningsmyndigheten kan gi dispensasjon fra vernevedtaket dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig. Vilkårene i bestemmelsene er kumulative, slik at begge må være oppfylt for å kunne gi dispensasjon. Bestemmelsen er en «kan» bestemmelse, slik at det beror på en skjønnsmessig vurdering om dispensasjon skal gis dersom vilkårene er oppfylt. Det fremgår av forarbeidene til nml. § 48 at bestemmelsen ikke må brukes til å uthule vernet og utvide den rammen som er trukket opp i vernevedtaket. Bestemmelsen skal være en sikkerhetsventil for tiltak som ikke kunne forutses eller spesielle/særskilte tilfeller som ikke ble vurdert på vernetidspunktet.

Etablering av nye permanente bygninger i naturreservater er forbudt, og det er en streng praksis når det gjelder å gjøre unntak fra forbudet. Statsforvalteren mener at verneformålet og verneverdiene i reservatet taler for at en bør være tilbakeholdende med å legge til rette for bygningstiltak utover det verneforskriften tillater.

I henhold til nml. § 10 skal en påvirkning av et økosystem vurderes ut fra den samlede belastningen som økosystemet er eller vil bli utsatt for. Statsforvalteren anser det som viktig at en i størst mulige grad unngår tiltak i verneområder som kan virke forstyrrende på dyrelivet eller føre til skader på plante- og dyreliv. Det er derfor viktig å vurdere hvilke følger dispensasjonen kan få for framtidige søknader på lignende tiltak. I tillegg inngår i vurderingen om det er spesielle forhold ved omsøkt tiltak eller om søker har spesielle behov for å få tiltaket gjennomført.

Det finnes i dag to koier i Smoldalen naturreservat, Gjerdingskoia og Fessburet, som eies og vedlikeholdes av Statskog. Videre er det ikke andre bygninger i verneområdet, med unntak av restene etter de to setrene som søker beskriver i søknaden. Bygningene ved de to gamle setrene ble fjernet før verneområdet ble opprettet. Den omsøkte koie vil derfor utgjøre en helt ny bygning i naturreservatet og vil medføre at den totale bygningsmassen i naturreservatet øker. I tillegg vil en ny koie trolig medføre økt motorisert ferdsel i verneområdet i forbindelse med utplassering og vedlikehold av bygget. Det er et overordnet mål at motorisert ferdsel i naturreservater skal begrenses til det som er helt nødvendig, og det er ikke ønskelig med økt motorferdsel i naturreservater hvor det i utgangspunktet er svært begrenset.

Ved å etablere en ny koie i verneområdet legger en også til rette for at koia blant annet kan blir benyttet til overnatting, og at ferdsel og bruk av området kan øke. Det er en svært streng praksis hos Statsforvalteren når det gjelder å tillate oppføring av nye bygninger i verneområder, og det skal foreligger særdeles gode grunner for å tillate det. Terskelen for å tillate nye bygninger og varige inngrep er høyest i naturreservater. I dette tilfellet er formålet/ønsket med koia at en skal kunne vise til historien til området. Statsforvalteren anser det som positivt at en ønsker å videreformidle kulturhistorien til området, men vurderer at denne informasjonen kan gjøre tilgjengelig for allmennheten utenom verneområder, og uten at det er behov for å sette opp et helt nytt bygg med det som formål. Statsforvalteren vurderer det slik at hvis vi først begynner å gi tillatelse til slike tiltak, risikere vi å skape en uheldig presedens som bidrar til at det kan etableres flere bygninger i naturreservater og at den totale bygningsmassen øker. Det er også trolig at ferdsel fra turgåere/besøkende i området vil øke dersom en plasserer ut en ny åpen koie i naturreservatet. Føre-var-prinsippet er vektlagt i saken, jf. nml. § 9. §§ 11-12 regnes således ikke som relevante i saken.

Et alternativ til en koie kunne vært å sette opp en tavle/skilt ved restene av de gamle setrene med informasjon om området. Ved ønske om utplassering av et slikt skilt må en søke om tillatelse hos Statsforvalteren i Innlandet.

Statsforvalteren vurderer at selv om en enkelt koie isolert sett vil kunne ha en begrenset betydning for naturverdiene i området, er det ikke ønskelig å åpne for en praksis som tillater oppføring av nye koier/buer i naturreservater, da det er svært streng praksis for å oppføre nye bygninger i verneområder. På bakgrunn av ovenstående vurderes presedensvirkningen av å tillate omsøkte bygg å være stor. En tillatelse her vil også gi presedensvirkning for andre verneområder med tilsvarende restriksjonsnivå.

Vedtak
Statsforvalteren i Innlandet gir Odd Herleik Nylund avslag på søknad om å sette opp en koie i Smoldalen naturreservat, med hjemmel i § 3 punkt 3 i verneforskriften for Smoldalen naturreservat.

Bakgrunnen for avslaget er at tiltaket strider med verneformålet og kan påvirke verneverdiene. Tiltaket vil kunne skape en uheldig presedens ved å åpne opp for nye bygninger som koier i verneområder hvor dette ikke er tillatt.

Vedtaket kan påklages etter bestemmelsene i Forvaltningsloven § 28. Klagefristen er 3 uker fra dette brev er mottatt. Eventuell klage på vedtaket skal stiles til Miljødirektoratet, men sendes via Statsforvalteren.

Med hilsen

Vebjørn Knarrum (e.f.)
avdelingsdirektør

Linnea Karoline Vereide
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:
SNO
TRYSIL KOMMUNE Postboks 200 2421 TRYSIL